

Szolgáltatási sztenderd
Az OFA-FSZF 10121/23 sz. pályázat keretében megvalósított fejlesztések beépítése a boncodföldei Autisták Védőotthonának szakmai munkájába

A projekt címe:

„A fogyatékos személyek részére szociális intézményi ellátást nyújtó nem állami, nem egyházi fenntartók tevékenységének támogatására”

Támogató: Az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány

Projekt időszak: 2010. május 1.-2011. április 30.

A programba bevont dolgozók száma: 6 fő

A projekt keretében megvalósított fejlesztések, képzések:

- a.) „Kommunikációs akadálymentesítés, az esélyegyenlőség megteremtése megértési nehézséggel élők számára – A könnyen érthető kommunikáció módszerei” című képzés:

A teljesítés időtartama: 2010. október 29.-2010. november 27.

Képzést sikeresen elvégző dolgozók száma: 6 fő

Képző szerv: ÉFOÉSZ Budapest

- b.) „Lantegi képzés – Új munkaképesség-felmérő módszer a megváltozott munkaképességű emberek foglalkoztatása érdekében, és az innovációk értelmi fogyatékos és autista emberek aktív munkaerő-piaci részvételének elősegítéséről” című képzés:

A teljesítés időtartama: 2010. október 20.-2010. december 14.

Képzést sikeresen elvégző dolgozók száma: 1 fő

Képző szerv: Kézenfogva Alapítvány Budapest

- c.) „A támogatott döntéshozatal meghatározása és alkalmazása a gyakorlatban – az új Polgári Törvénykönyv cselekvőképességi szabályainak alkalmazása” című képzés.

A teljesítés időtartama: 2011. február 28.-2011. március 31.

Képzést sikeresen elvégző dolgozók száma: 6 fő

Képző szerv: ÉFOÉSZ Budapest

- d.) Beszerzésre került 1 db autista személyek számára kommunikációt fejlesztő eszköz:

Beszerzett termék neve: ELA Komplettn tárgysorozat készlet

A teljesítés időpontja: 2010. október 21.

Beszerző: Quatro Sport Kft Wesco Képviselet
(6000 Kecskemét, Csongrád u. 3)

1) A képzések kiválasztásának módja, szempontjai

Az internet segítségével felkutattuk a szociális ellátás területére képzéseket ajánló akkreditált képző szervezeteket és áttekintettük az általuk meghirdetett tanfolyamokat.

Figyelembe vettük az Alapítvány rövid és hosszú távú céljait, úgy mint:

- A Védőotthonban élő többségében nem beszélő autista gyermekek illetve fiatalok kommunikációs készségeinek fejlesztése, ezáltal önállóságuk elősegítése.
- Az intézményi foglalkoztatás feltételeinek megteremtése.
- Az Alapítvány profilbővítése.
- Az intézmény dolgozóinak szemléletváltásának elősegítése.

Olyan akkreditív képzéseket választottunk ki

- amelyek a leginkább megfelelnek az Alapítvány fejlesztési céljainak
- amelyeket lebonyolító képző szerve hajlandó kis létszám esetén is kihelyezett képzést tartani

2) A képzésekre való jelentkezés folyamata

- Kapcsolatba léptünk különböző képző szervezetekkel, akik olyan akkreditív képzéseket szerveznek, amik a munkánk során hasznosnak bizonyulnak, és hosszú távon minőségi fejlődést eredményeznek működésünkben.
- Tapasztaltuk, hogy annak ellenére, hogy napjainkban egyre több szó esik az autizmusról, mégis nagyon kevés továbbképzés indul ebben a témában. Mindössze három képzést találtunk, amely valóban jól beépíthető munkánkba.
- Továbbiakban azt kerestük, hogy a kiválasztott témákban milyen képző szervektől kérhetünk árajánlatot. Megállapítottuk, hogy csak egyedi képzésekről van szó, amelyeknek csak egyetlen lebonyolítója van, ezért csak egy árajánlatunk volt a kiválasztott képzésekre.
- Elsősorban kihelyezett képzéseket szerettünk volna megvalósítani, ez is szempont volt a kiválasztásnál munkaszervezési okokból, de a három képzésből csak egyet sikerült így találnunk.
- A jelentkezés a szokásos módon jelentkezési lapok kitöltésével történt. Két képzésre 6 fő dolgozó, a Lantegi képzésre 1 fő, az otthon vezetője jelentkezett.

3) A képzettség hasznosulása az Autisták Védőotthonának szakmai munkájában

- a.) *"Kommunikációs akadálymentesítés, az esélyegyenlőség megteremtése megértési nehézséggel élők számára – a könnyen érthető kommunikáció módszerei"* képzés elsajátítása és alkalmazása munkánk során.

Autista ellátottaink jelentős kommunikációs deficittel élik életüket, 80%-uk sohasem tanul meg beszélni (Kanner szindrómások), azaz nem produkálnak olyan hangokat, amelyek felismerhető szavakká állnának össze.

Kisebb részüknél kifejlődik a beszéd, de szokatlan jellegzetességek tapasztalhatóak (Asperger szindrómások)

- Echolalia: az a kényszer, ami a gyermekeket arra indítja, hogy normálistól eltérően szokatlanul gyakran ismétljen meg szavakat vagy kifejezéseket
- Metaforikus nyelvhasználat: amikor olyan kifejezést alkalmaz autizmussal élő egyén, amit csak az ért, aki tudja, hogy mire szokta alkalmazni ezt a szóhasználatot, tehát nem valódi metafora.
- Neologizmusok: Új szócskát alkotnak, amelynek csak az autista egyén számára van értelme.
- Névmástévesztés: amikor pl. a „te” névmást, vagy a saját nevét használja az „én” névmás helyett.
- Egyéb rendellenes nyelvi problémák: pl. szokatlan hanglejtés, monotonitás, vagy egyes kifejezések félreértelmezése általában többértelmű szavaknál, nehezen ismerik fel a beszélő szándékát, a mondatban rejlő plusz jelentéseket, stb.

Az autizmussal élők nagymértékben sérült kommunikációs készsége illetve a beszéd teljes hiánya miatt szükséges az alternatív kommunikációs eszközök – pl. ELA - használata a könnyebb megértéshez, a kommunikáció fejlesztéséhez. Ez rendkívül fontos szerepet játszik az ilyen sérült emberek szocializálódásának elősegítésében, és a társadalmi beilleszkedésükben. A jobb kifejezőképesség megváltoztathatja, mélyítheti a családon belüli kapcsolatokat is. Az autizmussal élő emberek életminősége a fejlesztés által nagymértékben javulhat. Ki tudják fejezni gondolataikat, amely az egyes élethelyzetekben nagyobb lehetőségek elé juttatja őket. A jobb megértés az önállóságra nevelésben is jelentős szerepet kap. A napi teendőket felügyelet mellett ugyan, de önállóbban tudják elvégezni.

Az ELA programban tizenhárom feladattípus jelenik meg, mely jól használható az autizmussal élő személyek nyelvi és kognitív képességei szerint kombinálva. Ezeket túl egy-egy adott fejlesztésben új feladatokat is bevezethetünk. E sorozat túl a nyelvi és kognitív fejlesztésen alkalmas a memória, figyelem, a munkavégzés önállóságának megsegítésére is.

Az ELA program előnyei közül kiemelendő, hogy a fotók természetes helyzetben ábrázolják a személyeket és tevékenységeket, s hogy nagymennyiségű kép áll rendelkezésre, hogy egységes formátumú, így, ha valamilyen hiba fordul elő, könnyen követhetjük arra, hogy annak mi az oka.

A nyelvi készségek számos aspektusát fejleszthetjük az ELA segítségével: gesztusok felismerését és megnevezését, összetett mondatok kialakítását, névmások használatát, szövegek előállítását taníthatjuk.

Túl a verbális kommunikációs formát használó személyeken, a nembeszélő személyeknek is sok tapasztalatot nyújthat e sorozat. Sőt, akár segítségünkre lehet a beszéd beindításában is.

A képek óriási mennyiségénél fogva pedig biztosan ki tudunk választani olyanokat, amelyek önmagukban motiváló hatásúak. Az autista személyeknek ugyanis nem csupán a kommunikáció technikáját kell megtanítanunk, de tanítanunk kell a kommunikáció „hatalmát” is. (Vagyis, hogy a kommunikáció segítségével „mozgathatja” környezetét.)

Az ELA programmal megvalósításra került új kommunikációs fejlesztési módszer a – többségében egyáltalán nem beszélő – védőotthon ellátottainak könnyebb megértését segíti, amely a cselekvőképességük jobb felismerését, érdekeik nagyobb mértékű érvényre juttatását eredményezi.

- b.) *Lantegi képzés – Új munkaképesség-felmérő módszer a megváltozott munkaképességű emberek foglalkoztatása érdekében, és az innovációk értelmi fogyatékos és autista emberek aktív munkaerő-piaci részvételének elősegítéséről*” című képzés

Mivel az Alapítvány hosszú távú céljai között szerepel az intézményi foglalkoztatás bevezetése, amelyhez szükséges az Otthonban élő fiatalok munkaképességének felmérése. Fontos tudnunk azt is, hogy melyek azok a munkaformák, amelyeket a fiatalok el tudnak végezni, és ezzel hozzá tudnak járulni az intézmény fenntarthatóságához.

A foglalkoztatás kialakítása hosszadalmas és költséges folyamat, mivel szükséges pl.:

- a fiatalok munkaképességének felmérése,
- a megfelelőnek ítélt munkakörökhöz szükséges körülmények és a munka elvégzéséhez szükséges tárgyi és személyi feltételek felmérése.

Mivel a fiatalok munkaképességének felmérésére szükség van, ezért költséghatékonyabbnak tartottuk, ha az Alapítvány dolgozói között, van olyan szakember, aki rendelkezik ilyen szakvégtzettséggel.

A Lantegi-munkaképesség felmérő módszer felhasználása:

- Folyamatban van a fiatalok munkaképességének felmérése, ezen belül már megtörtént 4 fiatal képességeinek felmérése.
- Fejlesztési javaslat és ütemterv került kidolgozásra, melynek célja, hogy a fiatal minél több munkafolyamat elvégzésére képes legyen.

- Folyamatban van a munkakörök felmérése,
- Fontos tudnunk:
  - a foglalkoztatás bevezetése előtt, hogy bizonyos munkafolyamatok, milyen kockázati tényezőket rejtjenek,
  - a fiatalnak a munkafolyamat, melyik részénél van szüksége tárgyi, személyi segítségre, illetve milyen körülmények kialakítása szükséges.

A Lantegi módszer szerepe az intézmény fenntarthatóságában:

- a Lantegi módszer elsajátításával az Alapítvány olyan tudás birtokába került, amellyel az intézmény fenntarthatóságához hozzájárul azzal, hogy térítés ellenében, szolgáltatást nyújt.
  - munkakörök felmérése munkáltatók részére,
  - illetve megváltozott munkaképességű emberek (egészségkárosodással, értelmi sérüléssel, autizmussal élő emberek) felmérése.

c.) *„A támogatott döntéshozatal meghatározása és alkalmazása a gyakorlatban – az új Polgári Törvénykönyv cselekvőképességi szabályainak alkalmazása”* című képzés.

A képzésen elsajátítottak hozzájárulnak az intézmény dolgozóinak szemléletváltásához.

A segítő szakember kompetenciáinak változása hozzájárul a fiatal önmagával kapcsolatos döntéseinek segítéséhez.

Fontos, hogy a segítő képes legyen arra, hogy:

- nyitott és elfogadó legyen a fiatalok iránt,
- szükség esetén egyértelmű viselkedési határokat jelöljön ki,
- tudjon kapcsolatot teremteni más szakemberekkel,
- nyitott, szívélyes, megértő, tiszteletteljes, kommunikációrendszer irányába hasson,
- az információkat konkrétan, a fiatalok számára követhetően, egyértelműen fogalmazza meg,
- a fiatalok folytatott interakciókban észlelje:
  - hogy az útmutatásokat megértették-e,
  - hogy mennyire motiváltak a fiatalok a kérdésre, a bekapcsolódásra és közlésre, a koncentrált munkára,

- az interakciókban észlelje, hogy a köztük lévő kapcsolatok pozitívan alakulnak-e, a fiatalok önként és kölcsönösen segítenek-e egymásnak,
- észlelje és kezelje a csoportban zajló szociális eseményeket és folyamatokat,
- felvállaljon és kezeljen feszültségeket és konfliktusokat,
- megértse a fiatalok kifejezőmódjának különböző formáit (viselkedési minták, jelek, élménybeszámolók),
- önmagát érvényesítse, vagy hátrébe szorítsa (rugalmas legyen),
- még hiányzó kompetenciáit önállóan fejlessze,
- önálló kezdeményezéseket, és tevékenységeket alakítson ki,
- körültekintő munkát végezzen, áttekintő képességét nehéz helyzetekben is megőrizze,
- saját célokat alakítson ki és megvalósításokon munkálkodjon,
- nyitott legyen új helyzetek és feladatok iránt,
- önállóan és tervszerűen végezze a munkáját,
- problémák esetén többféle megoldási módot keressen,
- folyamatosan kiegészítse hiányzó ismereteit,
- további készségeket és képességeket fejlesszen ki önmagában,
- önmagát adja a fiatalok előtt,
- reálisan értékelje önmagát,
- öntudatos fellépése legyen, bizalmat sugározzon,
- saját korlátai és gyengéit figyelembe vegye,
- jó együttműködést alakítson ki a fiatalokkal,
- megfelelő felelősséget ruházzon át a fiatalokra,
- tiszteletben tartsa a fiatalok egyéni kezdeményezéseit,
- társas munkaformákat kezdeményezzen, a fiatalok közötti kapcsolatok kialakítását elősegítse,
- a segítő a szülőkkel kapcsolatot tudjon fenntartani.

A támogatott döntéshozatal az intézmény lakói esetében a mindennapok szervezésében alkalmazható, például az önellátásban (az öltözék kiválasztásában), a szabadidő kialakításában (játékok kiválasztása).

4) Összegzés

Az új módszerek bevezetése és a dolgozók képzése szakmailag hosszú távon is minőségi fejlődést eredményez a Védőotthon életében, autista védenceink élete teljesebbé, társadalmi integrációjuk könnyebbé válik.

- a.) Az ELA programmal bevezetésre kerülő új kommunikációs fejlesztési módszer alkalmazásával a többségében egyáltalán nem beszélő ellátottaink könnyebb megértése érhető el, amely által könnyebbé válhat társadalmi integrációjuk.
- b.) A Lantegi képzés elsajátításával a védőotthon vezetője szakértővé vált, így autista védenceink munkaképességét felmérhetjük, amelynek segítségével a foglalkoztatásuk lehetővé válhat, illetve fejlesztési lehetőségeik hatékonyabban működhetnek.
- c.) A védőotthonban élő autista fiatalokkal közvetlenül kapcsolatban álló dolgozóink a Ptk. Támogatott döntéshozatalra irányuló új rendelkezéseinek elsajátításával ellátottaink érdekeit jobban érvényre juttathatják. A törvényi szemléletváltás így új lehetőségeket tár fel a védőotthon életében.

Zalaegerszeg, 2011. április 28.